

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 20. 5. 2020 v trestní věci obžalovaných P.R., nar. XXXXX, K.Š., nar. XXXXX, M.V., nar. XXXXX, T.G., nar. XXXXX, Z.L., nar. XXXXX, obchodních korporací, firmy XXXXX, s.r.o., IČ: XXXXX, firmy XXXXX, s.r.o., IČ: XXXXX, a firmy XXXXX, s.r.o., IČ: XXXXX stíhaných pro spáchání zločinu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 3 trestního zákoníku a další

takto:

Podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu se věc **vrací** státnímu zástupci k došetření.

Odůvodnění:

1. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně podal dne 17. 2. 2020 u zdejšího soudu obžalobu na P.R., K.Š., M.V., K.Š., Z.L. a společnosti XXXXX, s.r.o., XXXXX, s.r.o. a XXXXX, s.r.o., v níž jim klade za vinu spáchání rozsáhlé trestné činnosti majetkového charakteru. Skutková věta obžaloby je členěna do tří částí. V bodě I. je jednání obžalovaných kvalifikováno jako zločin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 3 trestního zákoníku, jako zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 2, odst. 4 písm. a) trestního zákoníku. Jednání popsané pod bodem II. výroku obžaloby, které je kladeno za vinu T.G., Z.L. a společnosti XXXXX, s.r.o. je v obžalobě kvalifikováno jako přečin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 trestního zákoníku. V bodě III. obžaloby je spáchání zločinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 2, odst. 3 písm. a) trestního zákoníku kladeno za vinu obžalovaným T.G. a Z.L.
2. Předsedkyně senátu Krajského soudu v Brně, jako soudu prvního stupně, přezkoumala podanou obžalobu a podle jejího obsahu i obsahu spisu rozhodla v souladu s ustanovením § 185 odst. 1 trestního řádu o jejím předběžném projednání v neveřejném zasedání. S odkazem na ustanovení § 185 odst. 1 trestního řádu nebyly dány důvody pro konání vazebního zasedání ani veřejného zasedání, jak vyplývá z ustanovení § 187 odst. 1 trestního řádu. Neveřejné zasedání o předběžném projednání této, v pořadí druhé, obžaloby podané ve stejné trestní věci proběhlo dne 20. 5. 2020. V průběhu neveřejného zasedání přezkoumal soud v souladu s ustanovením § 187 odst. 3 trestního řádu úplnost důkazního materiálu a opodstatněnost obžaloby na základě spisu a zjistil následující skutečnosti.
3. Obžaloba podaná státním zástupcem Krajského státního zastupitelství v Brně dne 17. 2. 2020 (č. l. 3425 a násl.) je v pořadí druhou obžalobou podanou v této trestní věci, když první obsahově zcela shodnou obžalobu podal státní zástupce u zdejšího soudu již dne 8. 8. 2016 (č. l. 3101).
4. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 8. 8. 2017, č. j. 40 T 7/2016-3286 rozhodl v souladu s ustanovením § 188 odst. 1 trestního řádu o vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Jak vyplývá z odůvodnění tohoto usnesení, důvodem pro vrácení věci do přípravného řízení bylo zjištění, že nebyly zcela uspokojivě objasněny základní skutkové okolnosti, které by relevantně

vymezily konkrétní skutky, z jejichž popisu by bylo zřejmé, jaké konkrétní jednání, trestně právně významné, je každému z obžalovaných kladeno za vinu. Z tohoto důvodu obžaloba podaná dne 8. 8. 2016 trpěla takovými vadami, které neumožnily nalézacímu soudu její projednání v hlavním líčení. Soud odkázal zejména na absenci náležitostí obžaloby vymezených v ustanovení § 177 písm. c) trestního řádu, podle něhož musí být v obžalobě přesně označen skutek, pro který je obviněný stíhán s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, popřípadě s uvedením jiných skutečností, pokud je jich třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným a aby bylo odůvodněno použití určité trestní sazby. V další části pak soud rozvedl výhrady vůči popisu skutku i přípravnému řízení, které podání obžaloby předcházelo, a uzavřel, že neurčitý, nejasný a ne zcela systematicky vymezený popis skutku nezavádá podklad pro úvahy o důsledném dodržení práva na obhajobu každého z obviněných. Podle názoru soudu od okamžiku sdělení obvinění totiž musí být každému z obviněných zcela jasné, jaké konkrétní jednání, tj. místem, časem a způsobem provedení specifikované jednání, způsobilé přivodit trestně právně významný následek, je mu kladeno za vinu. Popis těchto znaků objektivní stránky musí být doprovázen příslušnou specifikací subjektivní stránky, tj. formy zavinění odpovídající aplikované skutkové podstatě. Jen takto může kterýkoliv pachatel svoje trestné jednání doznávat nebo popírat, případně se bránit relevantními zákonnými prostředky. Dále soud vymezil svoje výhrady vůči právní kvalifikaci užitě v této obžalobě, tj. vůči souběhu skutkové podstaty § 331 trestního zákoníku, tj. trestného činu přijetí úplatku a § 256 trestního zákoníku, tj. trestného činu zjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, když uzavřel, že jednočinný souběh těchto trestných činů není možný. Soud sice konstatoval, že si je vědom platné právní úpravy, podle níž není vázán právní kvalifikací uvedenou v obžalobě, avšak zdůraznil, že v této konkrétní trestní věci má správně užitá právní kvalifikace v podané obžalobě význam pro dovození věcné a místní příslušnosti soudu. V konečném důsledku, není-li z obžaloby zcela jednoznačně zřejmé, kde se rozhodující skutkový děj odehrál a proč je dána místní příslušnost právě Krajského soudu v Brně, nikoliv např. Krajského soudu v Praze nebo Městského soudu v Praze, je ohroženo elementární právo každého z obviněných, totiž právo, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci (článek 38 odst. 1 Listiny práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky). Dále soud vznesl svoje výhrady vůči dosavadnímu rozsahu dokazování, zejména ve vztahu k otázce duševního stavu korunního svědka Z.K., jakož i otázky důkazů, pramenících z odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, resp. vůči přepisu zájmových hovorů.

5. Vrchní soud v Olomouci, jako soud stížnostní, v podstatném rozsahu stanovisko Krajského soudu v Brně akceptoval a rozhodl svým usnesením ze dne 30. srpna 2018, č. j. 3 To 163/2017-3321 tak, že podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu stížnost státního zástupce zamítl. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí je zřejmé, že stížnostní soud neakceptoval požadavky soudu prvního stupně, týkající se doplnění dokazování, stran objasnění duševního stavu svědka Z.K. ani stran požadavků na kvalitu přepisu odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, když svoje závěry v tomto směru také rozvedl (ad. 32, 33 odůvodnění usnesení). Naproti tomu se stížnostní soud ztotožnil se závěry soudu prvního stupně v otázce užití právní kvalifikace a z toho dovozované věcné a místní příslušnosti a dále v otázce nároků na popis skutku uvedený v obžalobě. Vrchní soud v Olomouci označil názor státního zástupce o tom, že ustanovení § 256 odst. 3 trestního řádu obsahuje samostatnou, nikoliv kvalifikovanou skutkovou podstatu za nesprávný a osamocený, nemající oporu v zákoně, jeho komentáři ani v ustálené soudní praxi (ad. 48 jeho usnesení). Stejně tak stížnostní soud nesouhlasil s právním názorem spočívajícím v tom, že je možný jednočinný souběh mezi zločinem zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 3 trestního zákoníku a zločinem přijetí úplatku podle § 331 odst. 2, odst. 4 písm. a) trestního zákoníku. V tomto směru se ztotožnil se závěry Krajského soudu v Brně, jako soudu prvního stupně, které také sám blíže rozvedl (ad. 46-49 jeho usnesení). V otázce místní a věcné příslušnosti odkázal stížnostní soud na rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp. zn. 4 Nd 422/2000 ze dne 4. 1. 2001, když současné stanovisko státního zástupce

v otázce věcné příslušnosti Krajského soudu jako soudu prvního stupně, považoval za mylné, což rovněž v podrobnostech ve svém usnesení rozvedl (ad. 43, 44 tohoto usnesení). Za podstatné pro zamítnutí stížnosti státního zástupce a potvrzení fakticky výroku usnesení Krajského soudu v Brně, však považoval vady procesní a na to navazující vady, týkající se skutkového zjištění. Stížnostní soud se v zásadě ztotožnil s výhradami, které Krajský soud v Brně vnesl vůči nedostatečnému popisu skutku v žalobním návrhu a pro stručnost na ně také ve svém usnesení odkázal (ad. 24). Podle jeho názoru podrobná a přiléhavá argumentace nalézacího soudu jednoznačně nasvědčuje tomu, že popis skutku, který je uvedený v žalobním návrhu, nesplňuje zákonné požadavky vymezené v § 177 písm. c) trestního řádu. Takový závěr se týká celého děje, který byl státním zástupcem žalován, a také všech obviněných. Shodně s argumentací uplatněnou soudem prvního stupně, také stížnostní soud upozornil, že žalobní návrh je nejdůležitější částí obžaloby, což vyplývá už z toho, že soud může rozhodnout jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu (§ 220 odst. 1 trestního řádu). Podle jeho názoru nestačí, jestliže je skutek uveden, byť jakkoliv podrobně, pouze v odůvodnění obžaloby. Z tohoto důvodu nemůže obstát stížnostní námitka státního zástupce, který se fakticky domáhá toho, aby na popis skutku bylo v konkrétním případě nahlíženo komplexně, tedy včetně údajů uvedených nikoliv pouze ve výroku, ale také v odůvodnění podané obžaloby. Výhrady nalézacího soudu vůči kvalitě skutkového popisu v obžalobě považoval Vrchní soud v Olomouci za zcela důvodné a v příslušných pasážích odůvodnění svého usnesení je dále blíže rozvedl (ad. 24-29 usnesení). Vrchní soud tak uzavřel, že pokud Krajský soud v Brně dospěl k závěru, že závažné procesní vady přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem, zakládají ve smyslu ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu podmínky pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření, nepochybil. Přesto však v této souvislosti vytkl krajskému soudu nedůslednost, se kterou přistoupil ke koncepci právních závěrů, opodstatňujících vrácení věci k došetření a zejména pak důsledků z nich plynoucích (ad. 35). Vrchní soud přezkumem spisového materiálu totiž zjistil, že skutkový popis týkající se každého z obviněných je zcela totožný jak v žalobním návrhu podané obžaloby, tak ve výroku usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 16. 6. 2015 (č. I. 1 trestního spisu). V této souvislosti stížnostní soud odkázal na ustanovení § 160 odst. 1 trestního řádu, jímž se trestní stíhání zahajuje sdělením obvinění, když z citovaného zákonného ustanovení vyplývá, že na popis skutku v usnesení o zahájení trestního stíhání jsou kladena v zásadě stejná kritéria jako na popis skutku v žalobním návrhu. Podle tohoto ustanovení výrok usnesení o zahájení trestního stíhání musí obsahovat popis skutku, ze kterého je konkrétní osoba obviněna, aby nemohl zaměněn s jiným a zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován (ad. 36 usnesení stížnostního soudu). V další části svého rozhodnutí stížnostní soud upozornil na to (ad. 37 jeho rozhodnutí), že zahájení trestního stíhání je jedním z nejdůležitějších úkonů trestního řízení. Zahájením trestního stíhání je totiž uskutečněna zásada řádného zákonného procesu, vyjádřená v článku 8 odst. 2 Listiny práv a svobod a také v § 2 trestního řádu, která spočívá v tom, že nikdo nemůže být stíhán jinak, než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanovuje zákon. Zahájením trestního stíhání je také určen předmět trestního řízení, neboť obžalobu je možno podat jen pro skutek, pro nějž bylo zahájeno trestní stíhání (§ 176 odst. 2 trestního řádu) a soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu (§ 220 odst. 1 trestního řádu). Zahájení trestního stíhání má také výrazný vliv na výkon oprávnění obhájce, neboť reálná a efektivní obhajoba může být zajištěna pouze tehdy, je-li uplatňována od počátku trestního řízení a lze ji vztáhnout ke konkrétnímu skutku (viz. např. ÚS 12/2002-n, III ÚS 471/99, IV ÚS 582/99). Vzhledem k tomu, že skutkový popis v usnesení o zahájení trestního stíhání je v konkrétním případě identický se skutkovým popisem v podané obžalobě je evidentní, že tento popis trpí stejnými vadami. Bez potíží lze dovodit důvody, pro které jde o vady podstatné. Pokud usnesení o zahájení trestního stíhání neobsahuje podstatné náležitosti, jde o závažnou vadu přípravného řízení, která odůvodňuje vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu (viz např. rozhodnutí R 39/ 2001, ÚS 43/1996-n, ÚS 30/2000-n). V závěru odůvodnění svého rozhodnutí (ad. 39 a 40) Vrchní

soud v Olomouci, jako soud stížnostní, uzavřel, že podstatné vady usnesení o zahájení trestního stíhání s sebou nesou také podstatné procesní důsledky. Pokud totiž usnesení o zahájení trestního stíhání neobsahuje všechny podstatné náležitosti, nelze je považovat za právně relevantní akt. Potom nenastávají účinky předvídané ustanovením § 160 odst. 1 trestního řádu, což znamená, že nedochází k zahájení trestního stíhání obviněného (viz např. rozhodnutí č. 21/2001 uvedené v časopise Soudní rozhledy, R 39/2001). Z této skutečnosti pak vyplývá závěr, že důkazy opatřené v dané věci po zahájení trestního stíhání jsou procesně neúčinné a celé přípravné řízení ve vztahu k obviněným bude nezbytné provést znovu. Státní zástupce podal obžalobu vůči všem obviněným v rozporu s ustanovením § 176 odst. 2 věta první trestního řádu, neboť obžaloba nebyla podána pro skutek, pro který by bylo obviněným sděleno obvinění podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Tím došlo k porušení zásady obžalovací. Ze shora rozvedených důvodů pak Vrchní soud v Olomouci, jako soud stížnostní, nepovažoval stížnost státního zástupce za důvodnou a podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu ji zamítl.

6. Z obsahu trestního spisu bylo zjištěno, že dne 27. 9. 2018 byl s odkazem na shora citované pravomocné rozhodnutí spis vrácen do stadia přípravného řízení (viz č. l. 3286). S odkazem na argumenty soudu prvního stupně i soudu druhého stupně bylo důvodné očekávat, že orgány činné v přípravném řízení budou tento závazný právní názor respektovat a učiní úkony směřující ke zhojení závažných vad předchozího přípravného řízení. V závislosti na výsledcích nového přípravného řízení pak měly orgány činné v přípravném řízení zvážit aplikaci příslušné právní kvalifikace, a to rovněž s odkazem na závazný právní názor stížnostního soudu a zváží podání obžaloby u věcně a místně příslušného soudu, případně učinit i jiné vlastní rozhodnutí, k jehož vydání jsou v souladu s trestním řádem oprávněny. Orgány činné v přípravném řízení však v období od 27. 9. 2018, kdy jim byl spis vrácen, do 17. 2. 2020, kdy státní zástupce podal v pořadí druhou obžalobu v této trestní věci, neučinily jediný relevantní úkon, jímž by daly najevo respektování závazného právního názoru stížnostního soudu, který je rozveden shora. V průběhu neveřejného zasedání o předběžném projednání obžaloby bylo z obsahu trestního spisu zjištěno, že v tomto období, tj. po vrácení věci do přípravného řízení, byl učiněn jediný úkon, a to podání stížnosti o porušení zákona (viz č. l. 3335-3425).
7. Nejvyšší soud podanou stížnost projednal ve veřejném zasedání dne 27. 11. 2019 a rozhodl rozsudkem, č. j. 4 Tz 81/2019-3390 tak, že usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 3 to 163/2017 byl porušen zákon v ustanovení § 147 odst. 1 trestního řádu a § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu a v řízení předcházejícím v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu, a to ve prospěch obviněných P.R., M.V., K.Š., Z.L., T.G. a právnických osob XXXXX, s.r.o., XXXXX, s.r.o. a XXXXX, s.r.o. Nejvyšší soud se neztotožnil se stanoviskem soudu prvního a druhého stupně o tom, že popis skutku v bodech I., II., a III. obžaloby je zcela nedostatečný a neumožňuje projednání věci před soudem, když svůj názor v odůvodnění rozhodnutí rozvedl (zejména str. 8-14). Dále konstatoval, že otázka spustnosti jednočinného souběhu trestných činů dle § 256 odst. 3 trestního zákoníku a 331 odst. 2, 4 písm. a) trestního zákoníku dosud nebyla Nejvyšším soudem řešena a k této otázce tedy neexistuje odpovídající judikatura. V závěru Nejvyšší soud zdůraznil, že podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu po předběžném projednání obžaloby soud vrátí věc státnímu zástupci k došetření, je-li toho třeba k odstranění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem nebo k objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení. Uvedené ustanovení dopadá na případy, kdy se orgány činné v trestním řízení dopustily závažných procesních pochybení v rámci přípravného řízení nebo neobjasnily základní skutkové okolnosti, ze kterých vyplývá existence znaků stíhaného trestného činu. Je tedy možné vrátit věc k došetření jen tehdy, pokud by si soud mohl opatřit určitý důkaz jen velmi obtížně nebo by opatrování takového důkazu bylo časově značně náročné. Trestní řád

přítom neuvádí konkrétní důvody, pro které je možné vrátit věc státnímu zástupci k došetření. Posouzení závažnosti procesních nebo skutkových vad přípravného řízení ve smyslu § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu proto závisí vždy na okolnostech konkrétní věci a musí vycházet z celkového hodnocení předchozího procesního postupu orgánů činných v přípravném řízení. V konkrétním případě nebylo možno, s odkazem na shora uvedené důvody, které jsou v tomto rozhodnutí rozvedeny, dospět k závěru, že by byly splněny podmínky citovaného ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu. Nejvyšší soud pak uzavřel, že napadeným usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 3 To 163/2017, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 a § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu a v řízení mu předcházejícím v ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu, a to ve prospěch obviněných P.R., M.V., K.Š., Z.L., T.G. a právnických osob XXXXX, s.r.o., XXXXX, s.r.o. a XXXXX, s.r.o. Současně však Nejvyšší soud konstatoval, že se musel omezit toliko na tzv. akademický výrok podle § 268 odst. 2 trestního řádu, který se nedotýká právní moci rozhodnutí, o němž jde (§ 269 odst. 1 trestního řádu), neboť v řízení o stížnosti pro porušení zákona lze podle § 269 odst. 2 trestního řádu zrušit pouze ta nezákonná rozhodnutí, jímž byl porušen zákon v neprospěch obviněného, resp. obviněných. Žádné zákonné ustanovení již neumožňuje, aby stejně postupoval při zjištěném porušení zákona ve prospěch obviněného, resp. ve prospěch obviněných.

8. Předmětem neveřejného zasedání o předběžném projednání obžaloby dne 20. 5. 2020 byla obžaloba podaná státním zástupcem Krajského státního zastupitelství v Brně dne 17. 2. 2020, tj. po vrácení věci státnímu zástupci k došetření a poté, co ryze akademickým výrokem rozhodl Nejvyšší soud o stížnosti pro porušení zákona, jak je shora uvedeno. Porovnáním především skutkové a právní věty nově podané obžaloby ze dne 17. 2. 2020 (č. l. 3425) soud zjistil, že tato obžaloba je, snad s výjimkou data, zcela identická s obžalobou, která byla podaná dne 8. 8. 2016 (č. l. 3101). Z obsahu trestního spisu za období vrácení věci do přípravného řízení (č. l. 3335-3425) bylo zjištěno, že v období od 27. 9. 2018 do 17. 2. 2020 orgány činné v přípravném řízení neučinily jediný úkon odpovídající závaznému právnímu názoru Vrchního soudu v Olomouci. Tento právní názor je však nadále závazný, neboť rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2018, č. j. 3 To 163/2017-3321, nelze napadnout řádným opravným prostředkem. Ani v rámci řízení o mimořádném opravném prostředku, kterým je stížnost pro porušení zákona, toto rozhodnutí nebylo zrušeno. Ostatně platná právní úprava ani takový postup neumožňuje. V této souvislosti si nalézací soud dovoluje konstatovat, že v minulosti sice v trestním řádu taková právní úprava existovala, avšak nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2001 bylo ustanovení § 272 a § 276 věty čtvrté zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, dnem 31. 12. 2001 zrušeno (viz rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. Pl.ÚS 15/01 vyhlášené ve Sbírce rozhodnutí, svazek 24, Nález č. 164, strana 201, vyhlášen pod číslem 424/2001 Sb.). Z odůvodnění tohoto rozhodnutí je zcela zřejmé, že se Ústavní soud velmi podrobně zabýval předchozí právní úpravou a také detailně rozebral důvody, které jej vedly ke zrušení obou zákonných ustanovení trestního řádu. Mezi základní argumenty patřilo zjištění, že stížnost pro porušení zákona podávaná v neprospěch obviněného, porušuje princip „rovnosti zbraní“ (článek 6, odst. 1 Úmluvy), který se výrazně promítá v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Základem je totiž myšlenka rovnosti zbraní, pročez je srovnatelný s principem zákazu diskriminace. V trestním procesu slouží k ochraně obviněného, jemuž svědčí, až do okamžiku jeho odsouzení, presumpce nevinny, a je tak spjat s kontradiktorní povahou trestního řízení. Na rozdíl od všech opravných prostředků, upravených v trestním řádu, toliko stížnost pro porušení zákona přísluší pouze jedné procesní straně – státu. Pakliže stát, jako procesní strana v trestním řízení, disponuje, ve srovnání s obviněným, dalším procesním prostředkem, zakládajícím možnost dosáhnout zrušení pravomocného rozhodnutí v trestní věci, nelze než z této skutečnosti dovodit dotčení práva obviněného na „rovnost zbraní“ v trestním procesu, plynoucího z článku 37 odst. 3 Listiny, článku 96 odst. 1 Ústavy a článku 6 odst. 1 Úmluvy. Ústavní soud poukázal v odůvodnění svého nálezu na to, že k vůdčím zásadám trestního řízení v právním státu, a to od dob osvětenství patří zásada obžalovací, resp. akusační (§ 2 odst. 8

trestního řádu), již byla v trestním procesu překonána a nahrazena zásada inkviziční. Podle zásady obžalovací nezbytnou součástí demokratického trestního procesu, respektujícího hodnoty nezávislého soudního rozhodování, je institucionální oddělení procesních funkcí, přípravy a podání obžaloby a rozhodování o vině a trestu, mezi různé procesní subjekty. Z hlediska ústavního tato zásada plyne z článku 80 odst. 1, článku 90 Ústavy a článku 40 odst. 1 Listiny. Vycházejí ze všech podrobně rozebraných důvodů v tomto rozhodnutí dospěl Ústavní soud k závěru, že § 272 trestního řádu ve znění pozdějších předpisů je v rozporu s článkem 37 odst. 3 Listiny a článkem 6 odst. 1 Úmluvy, v souvislosti s jím založenou možností rušit v neprospěch obviněného i pravomocná rozhodnutí v přípravném řízení, rovněž s článkem 80 odst. 1 a článkem 90 Ústavy a článkem 40 odst. 1 Listiny, pročez plénium Ústavního soudu rozhodlo o jeho zrušení. Ruší-li se kasační, resp. apelační pravomoc Nejvyššího soudu v řízení o stížnosti pro porušení zákona podané v neprospěch obviněného, je ponechána možnost přijetí toliko akademického výroku bez konkrétního dopadu obviněného.

9. Tento krátký exkurz do dříve platné právní úpravy, jakož i důvodů, které vedly Ústavní soud k jejímu zrušení, považoval nalézací soud za nezbytný pro pochopení závaznosti výroku rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, č. j. 4 Tz 81/2019-3390. Je tedy zřejmé, jak ostatně i Nejvyšší soud v závěru svého rozhodnutí konstatuje, že Nejvyššímu soudu byla ponechána pouze pravomoc přijmout v konkrétní věci tzv. akademický výrok, jehož účelem je sjednocování judikatury tzv. pro futuro nebo-li pro budoucnost. Rozhodnutím Ústavního soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. Pl.ÚS 15/01, resp. 424/2001 Sb., jímž došlo ke zrušení § 272 a § 276 věty čtvrté trestního řádu, byla Nejvyššímu soudu ČR odňata pravomoc, aby v řízení o stížnosti pro porušení zákona zhoršil postavení obviněného. Jím vyslovený akademický výrok o tom, že došlo k porušení zákona ve prospěch kteréhokoli obviněného, jak už je opakovaně uvedeno, je pouze výrokem akademickým. Ostatně ani z výroku tohoto rozsudku Nejvyššího soudu nevyplývá, že by rušil napadené rozhodnutí, v tomto případě Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 3 To 163/2017. Takový akademický výrok je učiněn proto, aby Nejvyšší soud zaujal svoje stanovisko na výklad objektivního práva, avšak akademický výrok není způsobilý vyvolat žádné právní následky, neboť se nedotýká žádného rozhodnutí v konkrétní trestní věci, které bylo vydáno před obecnými soudy. V této souvislosti lze ostatně odkázat na stanovisko obhájce obžalovaných T.G. a Z.L., obsažené v návrhu na předběžné projednání obžaloby ze dne 28. 2. 2020 (č. l. 3473 - ad. 9 a násl.). S tímto stanoviskem se nalézací soud plně ztotožňuje, neboť má za to, že akademický výrok se nedotýká žádného předchozího rozhodnutí, a to ani v rovině formální, když rozhodnutí Nejvyššího soudu toto předchozí rozhodnutí formálně neruší a nedotýká se ho ani v rovině materiální, neboť právní následky vyvolané předchozím rozhodnutím obecného soudu nadále trvají. Podle názoru soudu je třeba i nadále respektovat závazný právní názor, vyslovený v rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 8. 2018, č. j. 3 To 163/2017-3321, v němž jsou zcela jednoznačně konstatovány závažné vady podané obžaloby, i celého přípravného řízení, neboť samotný úkon, jímž bylo trestní stíhání obviněných zahájeno, tj. rozhodnutí podle § 160 odst. 1 trestního řádu o sdělení obvinění, vykazuje naprosto zásadní procesní vady. Tyto vady nejsou pouze formálního charakteru, ale vzhledem k tomu, že trestní řízení bylo zahájeno vadným postupem orgánů činných v přípravném řízení, nelze akceptovat ani důkazy, které byly v přípravném řízení provedeny
10. Krajský soud v Brně, jako soud I.stupně, po předběžném projednání obžaloby učinil závěr, že obžaloba podaná dne 17. 2. 2020 poté, co žádné vady původního přípravného řízení nebyly odstraněny a je takřka identická s obžalobou, která nebyla shledána způsobilou pro projednání v hlavním líčení, není opětovně sama o sobě způsobilá k nařízení hlavního líčení. Lze tedy stručně rekapitulovat, že pokud existuje pravomocné rozhodnutí soudu o tom, že nejen podaná obžaloba, ale dokonce celé přípravné řízení vykazuje závažné procesní vady, nelze obžalované postavit před soud, neboť by tak došlo k porušení práva na obhajobu a práva na spravedlivý proces. Ve svém předchozím rozhodnutí nalézací soud poukázal na to, že byt' se dokazování

přesunulo ze stadia přípravného řízení do stadia řízení před nalézacím soudem, nelze důkazní břemeno přenášet na nalézací soud. Ostatně je povinností státního zástupce vinu obžalovaného dokazovat, což vyplývá ze základních zásad trestního řízení (§ 2 odst. 5 alinea 5 trestního řádu). Jestliže stížnostní soud označil nejen podanou obžalobu, ale i celé přípravné řízení za procesně vadné, nelze si ani hypoteticky představit, jak by měl nalézací soud postupovat, aby procesně komformním způsobem za dodržení nejen trestního řádu, ale i ústavních práv garantovaných obviněnému v souhrnu jako právo na spravedlivý proces, toto pochybení napravit. Rozhodnutí o řádném zahájení trestního stíhání sdělením obvinění podle § 160 odst. 1 trestního řádu, v souladu s platnou právní úpravou i elementárními principy demokratického státu, přísluší výlučně orgánům činným v přípravném řízení, nikoliv soudu nalézacímu. V opačném případě by nalézací soud neoprávněně ingeroval do pravomocí orgánů činných v přípravném řízení a jeho postavení by se blížilo, při kumulaci pravomocí těchto dvou subjektů trestního řízení, spíše inkvizičnímu procesu. Soud sám by činil základní úkony přípravného řízení, tj. věc vyšetřoval a poté by sám o ní rozhodoval. Soud je a vždy musí být orgánem nezávislým, nestranným, jak vyplývá z elementárních principů spravedlivého procesu i postavení soudu v demokratickém státě a jednoznačně tak nemůže nahrazovat činnost orgánů obžaloby tím, že bude činit úkony, které mu podle zákona vůbec nepřísluší. Ostatně stanovisko k výše citovanému rozsudku Nejvyššího soudu zaujal také Ústavní soud, který rozhodl v této trestní věci usnesením ze dne 25. 3. 2020, sp. zn. I. ÚS 605/2020 o ústavní stížnosti obviněných Z.L. a T.G.. Byť byla ústavní stížnost jako neopodstatněná zamítnuta, Ústavní soud konstatoval, že akademický výrok o porušení zákona v neprospěch obviněného, vyslovený v rozhodnutí Nejvyššího soudu, které bylo vydáno na podkladě tzv. neprospěchové stížnosti, plní toliko funkci sjednocování judikatury. Akademický výrok, jímž Nejvyšší soud deklaruje svůj názor na výklad objektivního práva, totiž není způsobilý bezprostředně vyvolávat v rovině subjektivních práv konkrétní osoby (účastníka trestního řízení) žádné právní následky (viz usnesení Ústavního soudu, sp. zn. II ÚS 2285/17 z 28. 5. 2019). Rozsudek Nejvyššího soudu se tak nijak nedotkl žádného rozhodnutí vydaného předtím obecnými soudy v trestním řízení, a to ani v rovině formální (žádné z nich nebylo formálně zrušeno), tak v rovině materiální (právní následky jimi vyvolané nadále trvají). Rozsudek Nejvyššího soudu působí toliko do budoucna a může představovat jen vodítko pro další postup ze strany soudů, nemůže však přímo a bezprostředně zhoršit právní postavení stěžovatelů.

11. Na základě shora uvedených skutečností, s odkazem na platnou právní úpravu a respektující závazný právní názor stížnostního soudu i ústavní limity spravedlivého procesu, opakovaně deklarované v rozhodnutích Ústavního soudu, rozhodl soud v souladu s ustanovením §188 odst. 1 písm. e) trestního řádu o vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Podle názoru soudu je nezbytné, aby orgány činné v přípravném řízení provedly úkony směřující k řádnému zahájení trestního řízení, následně k procesně bezvadnému zajištění důkazů, odůvodňujících užití příslušné právní kvalifikace. Teprve na podkladě relevantních výsledků přípravného bude možno zvážit, zda je podání obžaloby důvodně a který soud je věcně a místně příslušný k jejímu projednání.

Poučení:

Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost do tří dnů ode dne oznámení k Vrchnímu soudu v Olomouci prostřednictvím Krajského soudu v Brně.

Brno 20. května 2020

Shodu s prvopisem potvrzuje: Martina Štorková

JUDr. Jaroslava Bartošová v. r.
předsedkyně senátu